

Bez nove evangelizacije nema oživljavanja duše Crkve

Petar Barun

petar.barun@ibervest.hr

Društveno-egzistencijalni kontekst

Svjedoci smo skidanja političkih maski, zastrašujuće *igre* ratnih ruleta na javnoj međunarodnoj sceni. Iz sjene izranjaju *demokrate* koje pokapaju vrednote ljudske slobode i pluralnoga društva. U ime novog svjetskoga poretka, stubokom se mijenjaju obrasci civilizacije. U medijskom vrtlogu šire se iracionalni strahovi, a samim time otvaraju se *oči* za zlo. To nikada nije bilo na dobro čovjeka i zajednica. Dobre vijesti odavno nisu *in*. Na njih se ne *klika*. Bez umrežavanja dobra, stagnira humanost, na podij stupa *zoologija* vladanja. Deprivatizacija ljudskog dostojanstva se povećava iz sigurnosnih razloga zaštite od većega zla. Nepovjerenje raste i nameće se pitanja: Ulazimo li u suvremeno robovlasničko društvo?

S Isusom iz Nazareta ljudska povijest se podijelila na staru i novu eru. Taj je događaj značio povijesnu prekretnicu. Velika povijesna preslagivanja zbivala su se seobom naroda i raspadom Rimskoga Carstva (5 st.). U tom srazu golemih promjena rađala se zapadno-europska kršćanska civilizacija. Novovjekovno razdoblje povijesno se povezuje s otkrićem Amerike (1492.), potom kolonijalnim osvajanjima, vjerskim reformacijama i shizmama. Slabljenje europskog utjecaja na svjetskoj karti zbivao se na njenom tlu tijekom vođenja dvaju svjetskih ratova u 20. stoljeću. Kada se bilanca sagleda iz perspektive 21. stoljeća, jasnije se vidi koliko su bile toksične ideološke zablude, društveni lomovi i traume. Živimo u prijelomnoj fazi promjena globalne paradigme na društveno-političkom, gospodarskom, sigurnosnom planu, gdje se događaji odvijaju na dnevnoj bazi.

Ukrajinska brutalna ratna zbilja dovela je europske elite do stanja *kliničkoga šoka u pokerskoj igri s ruskim ruletom*. Očito je da nedostaju lideri, vizionari. Svima je razvidno da je europska – potom i međunarodna – kriza većinom dočekana nespremno. Deindustrijalizacija je, s odmakom, polučila gospodarsku stagnaciju. Pokazalo se da institucije Europske unije nisu bile kadre razlučiti i razriješiti ratne i političke konflikte u *svome dvorištu*. Valja napomenuti da

su političari s kršćanskim etosom nakon Drugoga svjetskog rata imali viziju pomirenja i povezivanja naroda. Slijedio je gospodarski razvoj koji je Europu ponovno učinio relevantnom u međunarodnim odnosima. Kršćanski je utjecaj slabio razmjerno trendovima dekristijanizacije u društvu. Ovakav je rasplet rezultat različitih silnica i povijesnoga procesa sekularizacije, ali i crkvene krize koja nije pronašla modele suvremene evangelizacije. I teolozi se suglasni da već neko vrijeme živimo u postkršćanskoj Europi. Kolikogod da su posljednji pape upozoravali na nužne promjene i pružali vrijedne smjernice, promjene su izostale. Čini se da je Isusu iz Nazareta teže izaći na kraj s *kršćanima*.

Vrijeme je osobne kršćanske suodgovornosti

Drugi vatikanski koncil (1962-1965) je u crkvenom smislu povijesno prijelomni događaj. Nije nakana ovu temu proširivati već je samo naznačiti. Držim da *lopticu* valja spustiti na mikrorazinu Crkve u kojoj se živi. Hrvatsku se s pravom veže uz katoličku tradiciju. No, valja primijetiti da i veći europski kršćanski narodi nisu oživjeli na platformi tradicionalizma. Zagrebimo malo ispod crkvene nacionalne površine i zapitajmo se: Je li važnija vijest za katolike da se zagrebačka katedrala uspješno građevinski sanira nakon potresa ili vijest da se *unutarnje pukotine* saniraju revitalizacijom žive Crkve? Neosporno je da je katedrala simbol Zagreba i Crkve u Hrvatskoj i da je njezina sanacija i obnova iznimno važna. Ovom se usporedbom želi istaknuti pitanje motivacije za obnovom i revitalizacijom žive Crkve.

Jesmo li spremni ogledati se u zrcalu Drugoga vatikanskog koncila? Kako smo obilježili 60. obljetnicu njegova završetka? Jesu li provedena ozbiljnija znanstvena istraživanja o provođenju i življenju zaključaka toga koncila? Kako ćemo dobiti stvarnu sliku primjene koncilskih smjernica u hijerarhijskim redovima i župnim zajednicama? Ako teološka razglabanja ne polaze od aktualne koncilске primjene u crkvenoj zbilji, čemu se onda nadamo? Ako primjena koncilskih smjernica nije pokazatelj, što onda jest? Društva, korporacije, poduzeća... svjesno provode istraživanja, uzimaju u obzir stalne gospodarske i društvene mijene. Angažiraju struku da ažurira stvarne podatke i čuju koje su to niše u koje valja investirati ljudske resurse, vrijeme i novac. Kao što se države ravnaju i usklađuju prema Ustavu, koncilski dokumenti su sličnoznačni Ustavu pojedinih naroda.

U vrijeme pontifikata pape Pavla VI. (1963-1978) imali smo visokorangiranoga kardinala Franju Šepera. Nije li njegov koncilski doprinos u vrijeme komunizma, projekt izdavačke kuće *Kršćanska sadašnjost*? U to olovno doba ona je bila *jedina* tiskarska ustanova iza komunističke zavjese od Zagreba do Vladivostoka. Dakle, može se. Nije li u teškim uvjetima 1968. godine tiskana *Zagrebačka Biblija*? Dogodilo se, zahvaljujući prepoznatom *kairosu* i hrabrim

crkvenim iskoracima. *Glas Koncila* u to vrijeme rado je čitana novina, kako kod vjernika tako i kod pseudokomunista ili onih koji su po službenoj dužnosti budno pratili kaptolske naume. Nije li se hrvatska država rodila *iz snage duha*, između ostalog i na Stepinčevoj vjernosti i žrtvi? Tim svijetlim primjerom nadahnuti mnogi su hrvatski branitelji gradili i žrtvovali svoj život. Što se znakovito napravilo otkad smo *svoji na svome*? Podigli smo crkvenu infrastrukturu, uredili odnose s državom, biskupi i svećenici prisutni su u raznim društvenim protokolima itd. Demografski smo *slučajno* izgubili vitalni dio naroda. Ne držim da je ovu činjenicu mudro povezivati isključivo s vladama, tješiti se na *utočištu* izgovora, prebacujući krivicu na drugoga. Koliko se iskoristio *dobar povjetarac* za promicanje kršćanske suodgovornosti u društvu u duhu Koncila? Koga muči izostanak duhovne obnove društva? Istina, nikada nije dobro generalizirati, kao da se ništa dobro nije radilo. Kritizerski pristup je besmislen. No, smijemo li minorizirati trendove dekristijanizacije? Prazne crkve u bivšim europskim kršćanskim zemljama su činjenica. Kriza Crkve u Hrvata je činjenica. Što nam je činiti da izbjegnemo sličnu sudbinu?

Bez revitalizacije Crkve, nema reforme društva. Bez preobrazbe kršćana na izvoru evanđelja, nema nove evangelizacije. Ova duhovna zakonitost nije novina. Sve učestaliji prizori provokativnog sekularizma privlače laičke udruge prema bojovnom katoličanstvu. To je ogledni primjer nepoznavanja koncilskih smjernica. *Gorljivi* vjernici naivno se nasukavaju na hridine plitkoga *katoličanstva*. Pokazatelj je to manjka znanja, a o tim je fenomenima iscrpno pisao religiolog dr. sc. Željko Mardešić, koncilski inspiriran i od struke uvažen, u svojoj knjizi *Rascjep u svetome*. Uskogrudna percepcija svijeta može dodatno podgrijavati konfliktnu atmosferu.

Iz kojega se gnijezda izlegla dekristijanizacija?

U osobnom traganju za odgovorima, prebirući u moru pitanja, pitao sam se koje je ključno pitanje. Prvo je izronilo: Iz kojega se gnijezda izlegla dekristijanizacija? Dakle, netko tko je pripadao kršćanstvu i prestao biti kršćanin, kažemo da se dekristijanizirao. Koji su uzroci, što ga je dovelo do napuštanja Crkve? Da bih iole odgovorio na to kompleksno pitanje, smatrao sam da je bolje započeti s protupitanjem. Iz kojega je izvora potekla kristijanizacija? Što to uopće znači biti pokristovljen, kristijaniziran, s ponosom nositi ime kršćanin? Isusove učenike i učenice osobno je obradovala Isusova Radosna vijest, otvorila im obzore uskrse egzistencije. Prijateljevanje s Isusom iz Nazareta ključna je karika u spoznaji zašto se pokraj svih egzistencijalnih muka i izazova isplati živjeti Isusovim stilom.

Tko god se imalo dotakne teme evangelizacije, dođe do zaključka da suvremenom crkvenom pastoralu manjka evangelizacijski temelj. Dovedi čovjeka

na izvor evanđelja, do osobe Isusa iz Nazareta, koji je utjelovljenjem po ženi zakoračio u ljudsku povijest. Ovu bezvremensku senzacionalnu vijest valja razmatrajući dokučivati. Isusova majka bila je svjesna proročkih obećanja o Mesiji. Dakle, imala je predispoziciju da s razumijevanjem povjeruje anđelu Gabrijelu. Najveća je među svim ženama, zato što je povjerovala. Hvalospjev njezine tetke Elizabete ističe: *Blažena ti što si povjerovala* (Lk 1,45). No, valja pogled usmjeriti na Isusa Krista. On poručuje svojim slušateljima da su *još blaženiji oni koji vrše volju njegova Oca* (Mt 12,46-50). Taj zov je odgovor na iskonsko traganja čovjeka da ponovno uspostavi svoj odnos sa Stvoriteljem. Riječ koja je tijekom postala jest Isus. Utjelovljena Radosna vijest iste je biti s Ocem. Ona koja čezne da se nastani u čovjeku, da utaži najveću egzistencijalnu žed. To se zbiva kada se nastanjuje u čovjeku, tada miriše blaženstvo – kao što je to osjetila Elizabeta.

Slušati Boga Isusa Krista i povjerovati u njega, nadmašuje sve ono što je Bog govorio Izraelcima. Slušatelj postaje učenik kada prihvaća Isusovu riječ, prima Boga, prebivajući u njemu obogotvoruje čovjeka. Ranokršćanska teologija govori o pobožanstvenjenju učenika i učenica. Združenost božanske i ljudske naravi u Isusovoj osobi, omogućava preobrazbu ljudske naravi. Duh Sveti djeluje razmjerno tome koliko učenik i učenica slijede Učitelja, asimiliraju njegove poruke, hrane se. Dakle, *pričestiti* se Božjom Riječi vodi učenika i učenicu do vrhunca blagovanja za euharistijskim stolom. Kako će netko bez evangelizacijskoga vodstva otkriti kako se Krist po Duhu nastanjuje u čovjeku? Isus o tom odnosu dijalogizira s učenicima (usp. Iv 14-17).

Novozavjetna iskustva ranokršćanske zajednice na svakom koraku to potvrđuju. Evangelizacija za apostole kao prve kršćane nije bila toliko mistika već logika Isusova evanđelja koja se nastavlja i nastanjuje evangelizacijom. Krštenje je svečani završni čin. Evangelizant pokristovljen, nosi taj žar. Spreman je svjedočiti i navješćivati Isusovu Radosnu vijest. To je ono što suvremena Crkva danas nasušno treba. Najveći nesporazumi nastaju miješanjem razina između evangelizacije i katehetskoga pastoralala.

Razlikovanje poziva

Danas velik broj kršćana smatra da *poći za Isusom* znači poći u bogosloviju, u samostan, ali to nema baš nikakve veze s pozivom o kojem Isus govori. On govori o evangelizaciji. Zašto je nužno poći za Isusom? Evanđelisti na mnogo mjesta opisuju da je mnoštvo slijedilo Isusa i tražilo ga, a on ih je naučavao i liječio. Fascinirao ih je svojim propovijedanjem i čudesima, ali istom tom mnoštvu Isus objašnjava što stvarno znači poći za njim, da bi ih učinio dionicima novoga stvaranja rođenjem odozgor. Potreban je slobodan osobni iskorak, osloboditi se svake navezanosti na osobe, na vlastiti egoizam, na krive slika o Bogu... Dakle,

izlazak iz staroga, paloga mentaliteta – prijelaz u evandeoski mentalitet, da bi se kraljevstvo Božje moglo nastaniti u čovjeku.

Opredijeliti se za Isusa znači stotruko primiti već na zemlji. Odričeš se da bi neusporedivo više dobio – to je evangelizacija. Isus onima koji ga slijede pojašnjava da će im poslati Duha Svetoga, onoga kojega je on primio na rijeci Jordanu. Bez toga pomazanja oni ne mogu razriješiti brojne nedoumice, niti razumjeti Isusovu misiju. Potrebno je razlikovati koji je smisao Isusova poziva, što znači *poći za njim*, a što je svećenički ili redovnički poziv. Svaki kršćanin ima svoj specifičan poziv u kršćanskoj zajednici i u društvu. Ne postoji kršćanin bez poziva, valja ga otkriti. Bez evangelizacijskoga temelja ni svećenički poziv ne može biti radosno služenje zajednici. On može savjesno raditi crkvene obrede, držati se propisa, ali to ne znači da evangelizira na Isusov način. Ova je teza zacijelo zbujujuća, ali nije i omalovažavajuća. Nije kriza Crkve u Europi uzrokovana manjkom đakona, svećenika, biskupa i kardinala – već manjkom evangelizatora. Možda se varam, ali smatram da je mnogo više svećenika danas u Europi, negoli ih je bilo u Rimskom Carstvu. Nije riječ o brojnosti, niti naslijeđenim strukturalnim problemima, celibatu itd., već o evangelizacijskom potencijalu pastoralnih djelatnika. Na toj razini su potrebni napori i ulaganja.

Isusov liberalizam u svijetu suvremenog liberalizma

Bez pomazanja Duhom teško će kršćani izaći na kraj sa ideologijama *liberalnog* svijeta koji svašta nudi, ali ne ostvaruje marketinške ciljeve. Stoga je važno upoznati i razumjeti Isusov liberalizam, tada moralna načela nisu maglovita. Bez iskustva slobode koja je dana po Isusu Kristu, ne čudi da se nemalo kršćana drži rezervirano, na ovaj ili onaj način, ili da se distancira od Crkve. Isusov im je liberalizam stran. Posadašnjenje Isusove Radosne vijesti se događa kada se ide za njim. Duh je vrhunski dar koji utažuje egzistencijalnu žeđ za smislom, ljubavlju, bratstvom... Bog Isusa Krista ispunja obećanja, doduše ne uslišava želje trgovačke naravi. Zato postoji zbujenost oko imperativa da Božju blagonaklonost treba zaslužiti, što je klasičan primjer nepoznavanje Isusa kao Učitelja.

Kršćani mogu izvana biti jako pobožni, ali kada pate zbog lažnih krivica *Isusov nauk* pretvaraju u religijsku praksu. Misle da su *kršćani* zato što su pobožni, skrupulozni su, ali ne i slobodni ljudi. Da bi se otklonile lažne krivice u savjesti i sklonost samootkupljenju, potrebno je dušu natopiti na izvorima evanđelja. Duh je sloboda. Isusovi učenici su bili zgranuti kada im je – nakon trogodišnje evangelizacijske škole – priopćio da je za njih bolje bolje da on ode. Ustavši iz mrtvih, družio se s njima, totalno zbujenima. Ni tada im nije bilo posve jasno kakva li je to Isusova *zafkancija*. Sva ta iskustva dovela su ih je do toga da se egzistencijalno oslone na Isusova obećanja. Sve što im je Isus govorio, nisu mo-

gli *pokopčati*, sve im je bilo zanimljivo, oduševljeni su onime što očima vide i ušima slušaju. Ispod toga sloja u njima je čučao politički mesijanizam na kojega su bili navezani, a nije nestao ni nakon njegova uskrsnuća (Dj 1,6-8).

Na dan Pedesetnice, izljevom Duha, zapalio se oganj u njima. Tek tada su im se otvorile oči, uši i um i spoznali su tko je Duh Sveti kao osoba. Na kraju ovoga fragmentarnog razmišljanja, kolikogod ono bilo subjektivno, nova evangelizacija će se pokrenuti kada Isusov model evangelizacije zaživi u Crkvi. Istom tada može nastupiti nova renesansa Božjega naroda u svijetu. Đavao svojom lucidnošću nadmudruje svakoga koga ne vodi Duh, jer takvome, unatoč njegovu teološkom doktoratu, nedostaje Božja inteligencija. Đavao će igrati sve uloge u predstavama i zavoditi svaki um, samo da ne bude evangelizacije na Isusov način, jer dobro zna da tek tada *gubi teren*.

Evangelizacija ranokršćanske zajednice

Djela apostolska raskrinkavaju mitsku mistiku o kršćanskoj utopiji bliskih Isusovih učenika. Ustati od mrtvih, pobijediti neuništivu smrt, velika je kušnja i težak ispit za ograničen razum. Bez Duha, koji prosvjetljuje oči srca, logika razuma nije cjelovita. To je veliki Augustin otkrio i zato su plodna njegova teološka istraživanja. Nova era povijesti ljudskoga roda svanula je u zoru Isusova uskrsnuća. Ta se Radosna vijest proširila izvan Izraela.

U gradu Antiohiji, u to vrijeme važnoj misijskoj postaji, naviještena je Isusova poruka drugim narodima. Oni koji su povjerovali, upravo su tu prvi put prozvani kršćanima. Od tada baštine taj naziv. Iz samo ove činjenice možemo naslutiti od čega suvremeno kršćanstvo najviše boluje. To je u prvom redu pomankanje Isusove Radosne vijesti i iskustvo svestranog oslobođanja čovjeka u njegovoj konkretnoj egzistenciji. Kada motrimo evangelizacijsku nabujalu rijeku u doba ranoga kršćanstva Crkve, moramo biti zapanjeni širenjem kršćanstva na krilima Duha. U tim prvim početcima nisu još imali napisana evanđelja, apostolske poslanice... Predaja Isusove Radosne vijesti bila je toliko *zarazna* da se nije mogla suzbiti. Glas o tome je odjeknuo među okolnim narodima s raznolikim kulturnim običajima, religijama, robovlasničkim mentalitetom itd. Vlasti su bile zbunjene, pitajući se: Koji Bog stoji iza kršćana da se tako međusobno uvažavaju, bez obzira na to koje su rase, plemena, naroda i jezika?

Za današnje deprimirane kršćane zapadnoga civilizacijskoga kruga, spomenuta evangelizacijska *čuda* nalik su mitskim pričama, stvar romantične prošlosti. Stavovi upućuju na uzroke teške dekrizacijacije. Povijest ranokršćanske Crkve uopće nije bila egzotična, već borbena. No, da će se u dva stoljeća Crkve *evangelizacijski preorati* rimski imperij, bez materijalne infrastrukture, s pravom smijemo govoriti o vjeri koja je pomicala brda (usp. Mk 11,22-26).

Inkulturacija evanđelja oplemenjivala je ljudske živote. Prožela je njihova tijela, duše i duh. Pripadnost *Putu* uključivala je odnos vjernosti prema ženi, mužu, obitelji. Nije se tratile vrijeme na rasprave oko celibata. U tadašnjim društvima čedomorstva su bila *normalna* pojava. Unutar kršćanskih zajednica, kultura života *isušivala* je kulturu smrti. Afirmacija ljudskoga dostojanstva bila je uočena izvan kršćanskih zajednica. Dakle, s Isusom Kristom dogodio se antropološki obrat u ljudskoj povijesti i to nije moglo proći bez odjeka u društvu. Bez nasilja i prosvjeda urušavao se grijeh mikrostruktura. Tako su kršćani među sobom dekonstruirali ropski mentalitet društva. Mnogo je toga dobrog moderno društvo preuzelo iz kršćanske baštine, a da se o tomu i ne zna. Isusovo postupanje spram žena bilo je *revolucionarno*. Već samim tim što su bile apostolke, rušio je religiozne tabue, predrasude, ljudske predaje. Provođenjem masovne kristijanizacije u srednjem vijeku, sve je više izostavljena praksa prvokršćanskoga katekumenata – evangelizacije. Emancipacija ženskog roda i neotuđivog dostojanstva nedovoljno je vrednovana. Koliko je široj kršćanskoj javnosti poznato da se prva Crkva u Europi okupljala u kući poslovne žene Lidije (Dj 16,11-15)? Svaki se član Kristove Crkve osjećao misionarski uključen u širenje Radosne vijesti. Danas o tome samo sanjamo.

Aktualnost posadašnjenja evangelizacije

Na početku eseja načete su goruće društvene teme. Može li se na neke od njih odgovoriti iz evangelizacijske perspektive tako da se slijedi logika prvokršćanskih zajednica koja je djelovala u kudikamo zamršenijem okruženju negoli je to danas? Prvokršćanskim katekumenatom osiguravao se rast kršćanskih zajednica, i tako širio krug pastoralnoga djelovanja. Drugi vatikanski koncil je prepoznao *kairos* i izrazio želju za obnovom katekumenata, a takva je praksa bila napuštena prije barem tisuću godina. No za takvu provedbu katekumenata, kako se danas pokazuje, nije dovoljan samo obrednik, već i evangelizatori koji će ga osuvremeniti. I tu dolazimo da gordijskoga čvora. Zašto se ne koriste mreže župnih zajednica, da one postanu oaze nove evangelizacije? To pak zahtijeva promjenu pastoralne paradigme. Uostalom, i Isusova evangelizacija traži razlikovanje kada govori o *novom vinu i novim mješinama*. I Koncil isto tako zahtijeva promjenu pastoralne i teološke paradigme. Dok u Crkvi nema te svijesti, evangelizacija će čekati u čekaonici, a dekristijanizacija će se *šepiriti* kao i do sada. Po srijedi je očito ozbiljniji problem.

Za produbljivanje ove teme potrebno je časkom se osvrnuti na cara Konstantina i netom proslavljenju 1700. godišnjicu carskoga saziva sabora u Niceji 325. godine. Njegova providonosna zasluga nije samo u tome da je kao neprikosnoveni vladar sazvao biskupe iz svoga carstva. Uvidio je da vjerski razdori, hereze i razmirice štete samoj Crkvi, a događaji su se reflektirali i na Rimsko Carstvo.

Nastanak *Nicejskoga vjerovanja* je važan temelj u razvoju Crkve, a dovoljno je znati da se i danas ispovijeda u Crkvi. Kršćani ispovijedaju vjeru s potpisom sveopće Crkve. No, valja dometnuti da velebni Nicejski sabor ne smije zasjeniti dva prethodna najuspješnija stoljeća evangelizacije koja su preobražavala lice Rimskoga Carstva. Koncilski narativ povratka na izvore u suodnosu je s ranokršćanskom evangelizacijskom praksom. Sve što je prethodilo Nicejskom saboru plodovi su sustavne evangelizacije, a jednako tako i čimbenik stjecanja društvene i religiozne slobode i povlastica koje su kršćani zadobili. Kristijanizacija društva uznapredovala je toliko da je i carska vlast u kršćanima prepoznala vlastitu korist. Pastoralno posadašnjenje evangelizacije zahtijeva pažljivo skidanje naslaga da se dođe do zapretanog evangelizacijskog žara. Normalno je računati s tim da nekim crkvenim ljudima *talog* paše.

Sjene evangelizacije

Za raspetljavanje suvremenog konteksta evangelizacije potrebno je zapaziti otpore koje evanđelja ne skrivaju, a ni danas ih ne manjka.

»Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet; bijaše na svijetu i svijet po njemu posta i svijet ga ne upozna. K svojim dođe i njegovi ga ne primiše. A onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja: onima koji vjeruju u njegovo ime, koji su rođeni ne od krvi, ni od volje tjelesne, ni od volje muževlje, nego – od Boga« (Iv 1,10-14).

Nesporazumi oko evangelizacije nisu slučajni. Isus se s tim suočavao, nije mu bilo lako. Evanđelist Ivan u svom Proslovu izražava duboku bol i ističe: *K svojim dođe i njegovi ga ne primiše. Otpori* – koje je Isus kao Mesija doživljavao – nisu bili bezazleni, jer stajali su ga nasilne smrti. Dobro je znano kako je vodio teške rasprave s farizejima i pismoznancima. Bilo mu je mučno gledati kako hramska religija zanemaruje čovjeka. U to vrijeme bilo je iz Levijeva plemena desetak tisuća svećenika, a možemo se zapitati koliko ih se zainteresiralo da saslušaju *rabina* Isusa. Znamo da ga je razljutila trgovina unutar hrama, da je vrlo oštro reagirao (Mt 11,15-19). U razgovoru sa ženom Samarijankom, između ostaloga, govori o hramu gdje će se istinski klanjatelji klanjati Ocu u duhu i istini (usp. Iv 4,20-24). Bit će to jedna od kušnji koja će pratiti crkvene zajednice – sklonost da se od Isusova nauka *sazida* hramska religija. Ona je prepoznatljiva u patvorenju kršćanskog antropološkog identiteta. Tako se otvara prostor za razvoj tihe dekristijanizacije. Isus u svom djelovanju prokazuje najamnički duh, onaj u kojem službenicima nije nimalo stalo do izgubljene *ovce* (Iv 10,11-13). Na toj crti stoji i nebriga o dekristijaniziranima – kao sami su krivi što su izašli iz stada (Crkve). Ili članovima koji su moralno zalutali, ogrezli u grijehu itd. Takvi se *dušobrižnici* rado bave vaganjem moralnih propisa, crkvenih zapovijedi, sta-

rozavjetnom desetinom... Za njih je Radosna vijest puka tlapnja, a kršćanstvo *moralka*. Današnjim su mlađim generacijama usporedbe iz pastirskih vremena jako daleke. Kad Isus kaže pismoznancima da su *objeljeni grobovi*, bave se vanjštinom, karijerom, statusom, trguju ili manipuliraju Bogom... Isus je u obrani čovjekova digniteta, zbog zloporaba i licemjerja, *kirurški* precizan. Je li i to njegova evangelizacija? Tko je od vas bez grijeha, neka prvi baci kamen, kazao je Isus svojim revnim sunarodnjacima koji su prema Mojsijevu zakonu došli kamenovati ženu. On, koji je jedini bez grijeha, nije došao da sudi, već da spasi.

Svjestan sam toga da su ovakva promišljanja nekome *evangelizacijska provokacija*. Evangelizator, potaknut Isusovim primjerom, zalutalu *ovcu* stavlja na ramena i vraća je u stado. Ova je slika u Isusovo doba bila snažna, rječita. Ljudi su živjeli sa stadom ovaca, prehranjivali obitelj, koristili vunu za odjeću. Ritualno se janjce žrtveno prinosislo u hramu. Isus, uzimajući ovu dobro poznatu životnu priču kao sliku, upućuje na svoj odnos s čovjekom i na to kakav je naš i njegov nebeski Otac. Znanstveno je dokazano da iskrivljena slika o Bogu izaziva distanciranje od religiozne prakse i njezino napuštanje. Tu se kriju svojevrsni odgovori na pitanje: Zašto živimo u postkršćanskoj Europi?

Kršćanstvo je – Put

U evangelizacijskoj formaciji zasigurno bi pomoglo hermeneutičko iščitanje evangelizacijskoga kontinuiteta. Proučavanjem evangelizacijskoga koda neizostavno će se pronaći linija diskontinuiteta. No, suvišno je na tome gubiti energiju. Evangelizatorska zrelost se ogleda u razumijevanju povijesnih uzroka dekristijanizacije i sekularizma kršćanstva koje se prilagođava hramskoj religiji. U Isusovoj školi evangelizacije otkrivamo Božji zagrljaj u tome kako svoje prve učenike izvlači iz *religijske špilje*, a vrijedi to i za sve sadašnje i buduće Isusove učenike.

Drugo ime za kršćanstvo jest da je ono *Put*. Isus je put do Oca. Povratak izgubljenog čovjeka i čovječanstva u Isusov zagrljaj odvija se slijedeći Isusa. To je najdublja čežnja koja skrivena čuči u svakom čovjeku. No, ova vremena od kršćana traže obraćenje, a ne da taj imperativ prebacuju na drugoga i svijet. Vjernost evanđelju ogleda se u zrelosti da se od Isusovih poruka ne pravi kršćanska ideologija. Koliko god da se ideologiju oboji u kršćanske boje, ona nije kadra raskrinkati ideologije diktature relativizma, svjetovnoga liberalizma, nihilizma, klerikalizma, laicizma... Sve su ove pošasti nastale unutar europskoga kršćanskoga kruga. Kršćani, pomazani Duhom, ne rastapaju se niti utapaju u svjetovnost kršćanstva koje živi od pučkoga tradicionalizma. Ako svi ovi *-izmi* nisu dovoljni da se Očev duhovni dom krene izgrađivati od temelja, ne znam koja to nevolja može izazvati poniznost i kajanje da bi se kršćanima otvorile

oči. Isus kaže da će čista srca Boga gledati i vidjeti u tami našega globalnoga svijeta. To je ta okomita os koja izvlači iz gliba.

Postkoncilski evangelizacijski duh probija se i krči nove putove. Ne dolazi izvana, već iznutra. Što god je odjeveno u *kršćanluk*, odumrijet će – htjeli mi to ili ne. Ono što je neosporno, bez nove evangelizacije nema oživljavanja duše Crkve, ni kršćana. Bez te istine nema reforme društva, nema kvasca u svijetu. Postkršćanskom se mentalitetu više ne može *prodavati Boga, ako se ne govori o Bogu s kojim se druguje*. Ova znamenita misao pape Pavla VI. odjekuje već 50 godina. Još je tiha u crkvenim krugovima. Uz tolike znakove u svijetu i Crkvi, malo je onih koji su bili svjesni kriza koje nadolaze i koji su se usudili buditi evangelizacijsku svijest u župnim zajednicama, da grade evangelizacijsku utvrdu za nadolazeća nova vremena. Oni su promišljali strategijski na mikro razini, bili spremni na krize odgovoriti na evangelizacijski način, u duhu – onako kako je to radila ranokršćanska zajednica. Ona je uspješno slijedila Isusov *Put*.

Zaključne misli

Pozvani smo promatrati u suvremenom evangelizacijskom spektru sadašnju tjeskobu naroda na globalnoj pozornici svijeta, ljude koje nagrizaju tjeskobe, patnja besmisla, ratna razaranja, trke u naoružanju... Donositelj Isusove Radosne vijesti uskače u njihov rov i u njihove egzistencije i tu konkretno djeluje. Ne može ih pobožno tapšati riječima da je *Isus alfa i omega*. Ne treba se plašiti istine kad se sve te krize slijevaju pod zajednički nazivnik, u bitke tko će zauzeti carsko mjesto u novom globalnom poretku svijeta. Vidimo te scenarije, a pitamo se kao kršćani kako se postaviti, što konkretno učiniti? Ovaj se smrtonosni *virus* ne liječi konferencijama, simpozijima, okruglim stolovima, deklaracijama itd. No, treba hrabro i bez mrmljanja prihvatiti da je i institucionalna Crkva došla pred zid. Ako itko ozbiljan još nije svjestan urušene europske kršćanske baštine, ima li za nj uopće lijeka?

Prirodno je da se i u crkvenim krugovima vodi borba na raznim područjima. Bilo bi čudno da je nema, a zabrinjavajuće je kada vlada mrtva *zagrobna kršćanska tišina*. U ovom raskrižju svjetova bez prihvaćanja nauka (evanđelja) Isusa Krista, svaka je bitka izgubljena na terenu. Ako pak vjerujemo da je njemu dana sva vlast, onda i ova globalna kriza koja razdire narode nije beznadna. Povratak Isusovu modelu evangelizacije otvorit će vrata jednako kao što je to bilo u prvim stoljećima kršćanstva. Ne postoji evangelizacijska repriza, već oslonjenost na Isusa, vođeni Duhom koji izlazi od Oca i Sina. Amen.